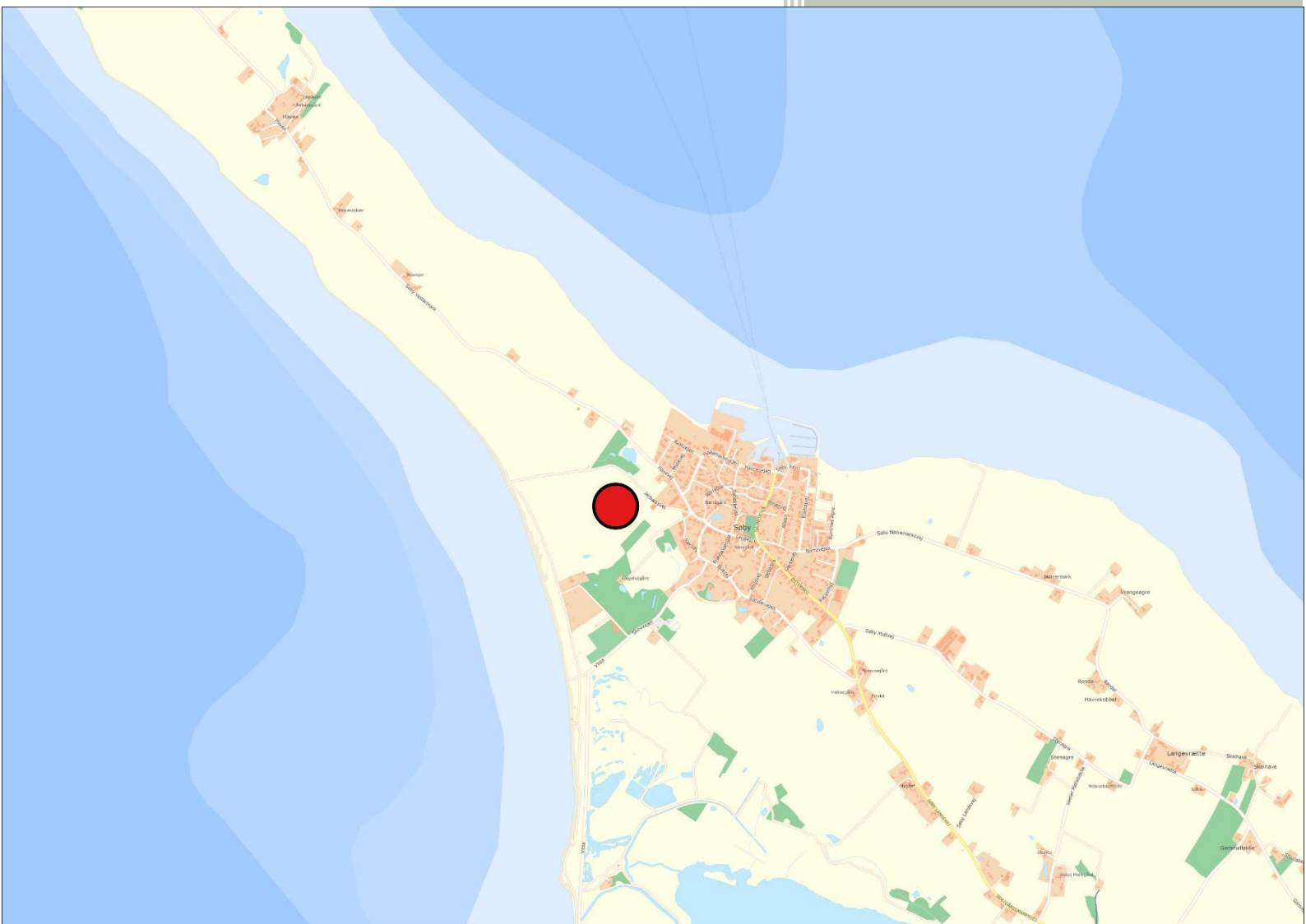

ARKÆOLOGI SYDFYN

2025

Kulturhistorisk rapport for arkæologisk forundersøgelse

SOM 002067 / ASF 0463 Jørbæksvej

Matr.nr. 7g (Søby, Ærø Kommune)

Søby sogn, Ærø herred, tidl. Svendborg amt.

Sted nr. 09.07.05. Sb.nr. 61.

Christian E.K. Madsen

Svendborg Museum

03-11-2025

Beretning for arkæologisk forundersøgelse på 48.500 m² forud for byggemodning af jord. Forundersøgelsen fandt sted fra 8-12. september 2025.

Indhold

Abstract	2
Undersøgelsens forhistorie	3
Administrative data	4
Topografi, terræn og undergrund	5
Målesystem	6
Øvrige data	7
Udgravningsmetode	7
Undersøgelsens resultater	8
Fremtidigt arbejde på stedet	9

Abstract

Svendborg Museum foretog 8-12 september 2025 en arkæologisk forundersøgelse på et ca. 48.500 m² stort areal i på den nordlige ende af Ærø umiddelbart vest for Søby. Ved forundersøgelsen fremkom enkelte jordfaste fortidsminder i form af stolpehuller og gruber. Samlet set må anlægstætheden betragtes som yderst lille og der kunne ikke med sikkerhed påvises en eneste hustomt. Ligeledes afdækkede forundersøgelsen kun ganske få genstandsfund, heriblandt enkelte stykker udiagnostisk, forarbejdet flint, en enkelt jernnagle/søm og et stykke, rødt glaseret lertøj. Sidstnævnte daterer groft nogle af aktiviteterne ved Jørbæksvej til engang efter 1200 e.Kr. Forundersøgelsen resultater gav ingen anledning til videre undersøgelser på lokaliteten og arealet blev derfor frigivet efter forundersøgelsen.

Muldafrømning ved Jørbæksvej. Grundet den lille grab gik arbejdet med muldafrømning langsommere end oprindeligt planlagt og vi endte derfor med at lave større afstand imellem søgegrøfterne.

Undersøgelsens forhistorie

I forbindelse med byggemodning på matrikel 7g (Jørbæksvej, 5985 Søby, Ærø) med forventning om opførelse af sommerhusbebyggelse, har Gaudio Danmark ApS anmodet Arkæologi Sydfyn, Svendborg Museum, om en forundersøgelse af et ca. 48.500 m² stort areal.

Det berørte område ligger i vest for Søby, Ærø. Områdets nærhed til Søby (historisk nævnt første gang i 1277), registrerede fund omkring arealet, samt sløjfede og eksisterende gravhøje umiddelbart syd og nord for arealet (se kort nedenfor), gav museet grundlag til at vurdere, at der var en stor risiko for at påtræffe væsentlige fortidsminder i forbindelse med jordarbejde i området. Forundersøgelsen blev foretaget på baggrund af denne vurdering.

Ortofoto med angivelse af det berørte areal ved Jørbæksvej (mat. 7g), samt registrerede fund og kendte fortidsminder og fredninger i området.

Administrative data

Ansvarshavende institutioner:

Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv
Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster

Arkæologi Sydfyn - Svendborg Museum
Grubbemøllevej 13
5700 Svendborg

Slots- og Kulturstyrelsen er øvre arkæologiske myndighed, mens Arkæologi Sydfyn - Svendborg Museum har varetaget sagsbehandling og det arkæologisk arbejde. Forundersøgelsen er udført i henhold til museumslovens kapitel 8; §26, stk. 2. Det er således Vejdirektoratet der, som bygherre, betaler for forundersøgelsen.

Entreprenør:

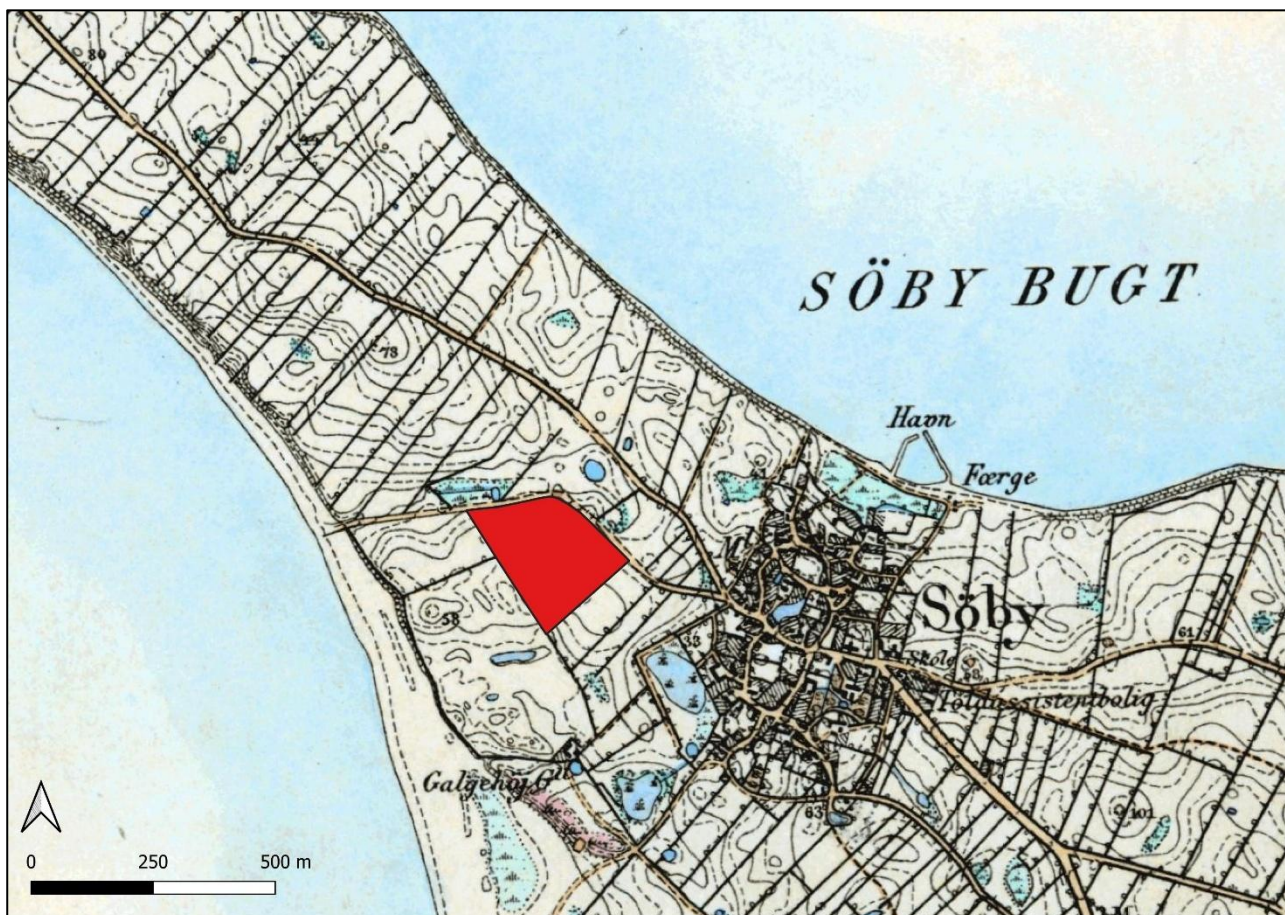
Ærø Redningskorps & Vognmandsforretning ApS
Dunkærgade 23
5970 Ærøskøbing

Topografi, terræn og undergrund

Det forundersøgte areal ligger på ryggen af en morænebakke, der imod nordøst skråner jævnt ned imod Søby, imod sydvest ned imod Jørbæk/Vitsø Strand (ca. 320 m). Højeste punkt (kote 17) ligger sydligt på matriklen, hvorfra det skråner til alle sider ned til kote ca. 12-10. Området ligger i åbent land og lå ved forundersøgelsen hen som jævn, høstet græsmark.

Spredt omkring matriklen ligger nogle mindre søer med omgivende små vådområder, vandløb og skovområder. De første huse, der hører til Søby ligger kun ca. 100 m øst for matriklen.

Muldlaget var ca. 0,2 – 0,5 m, hvorunder undergrunden bestod af skiftevis, regelløse aflejringer af glacialt ler, sand og moræneler.

Det forundersøgte område på de høje målebordsblade.

Målesystem

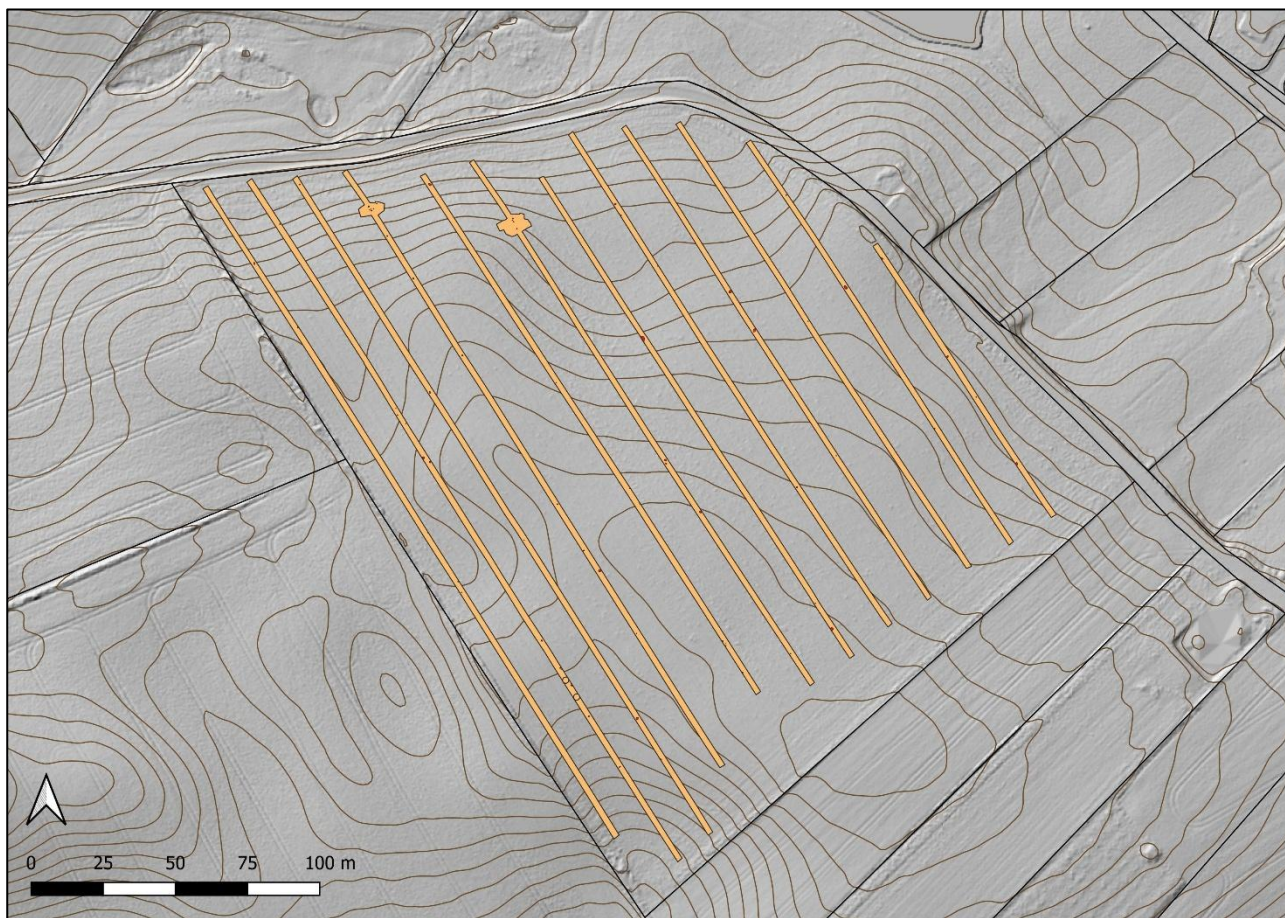
Al relevant GIS-data blev opmålt med Leica GPS (GS18). Der blev ikke oprettet et lokalt målesystem.

På museet server findes rådata fra opmålingerne og sammen med de følgende bearbejdede QGIS-filer udgør de undersøgelsens GIS-data. Der er oprettet følgende GIS-lag:

SOM2067_Felt

SOM2067_Anlæg

SOM2067_Alle punkter

Oversigt over alle opmålingsdata.

Øvrige data

Den arkæologiske forundersøgelse blev foretaget fra d. 12-16. september 2025.

Al dokumentationsarbejde foreligger digitalt på museets server og er efterfølgende overført til Museernes Udgravningsdata (MUD).

I undersøgelsen deltog:

Udgravningsansvarlig og daglig udgravningsleder: Museumsinspektør Nina Boustrup (Faaborg Museum).

Arkæolog: Christian E.K. Madsen (Arkæologi Sydfyn – Svendborg Museum).

Søgegrøfterne blev gravet med en 9 tons gravemaskine på gummidæk med en 1,3 meter bred planérskovl. Efter aftale med bygherre blev søgegrøfterne tildækket efter undersøgelsen.

Vejret var i undersøgelsesperioden hovedsageligt tørt og solrigt, med ganske enkelte regnbyger.

Udgravningsmetode

Forundersøgelsen foregik ved at grave søgegrøfter med 12-20 meters mellemrum og med 2-meter bredde hen over matriklen. Søgegrøfterne blev gravet fra nordvest til sydøst. To steder, hvor der så ud til at være koncentrationer af stolpehuller, blev søgegrøfterne udvidet for at danne klarhed om anlæggenes omfang og karakter.

Søgegrøfterne blev muldafrømmet med gravemaskinen og fremkomne anlæg blev indmålt med GPS og registreret i fladen. Enkelte anlæg blev snittet med skovl for at tjekke dybden på bevarede anlægsspor, samt for at finde eventuelle daterende genstande.

Efter endt muldafrømning blev søgegrøfterne efter aftale med bygherre tildækket igen.

Vejret var solrigt og tørt i det meste af udgravningsperioden og fyldskifterne ikke altid lige lette at identificere.

Undersøgelsens resultater

I forundersøgelsen blev der i alt muldafrømmet 5.070 m² af i alt 48.500 m², hvilket giver en dækningsgrad på ca. 10%.

Foruden moderne forstyrrelser blev der registreret i alt 72 mulige anlæg. På baggrund af de 21 anlæg, som blev snittet og hvoraf halvdelen viste sig at være naturlige fyldskifter, kan det forventes op til halvdelen af de indmålte anlæg også er naturlige fyldskifter.

De registrerede anlæg fordeler sig således:

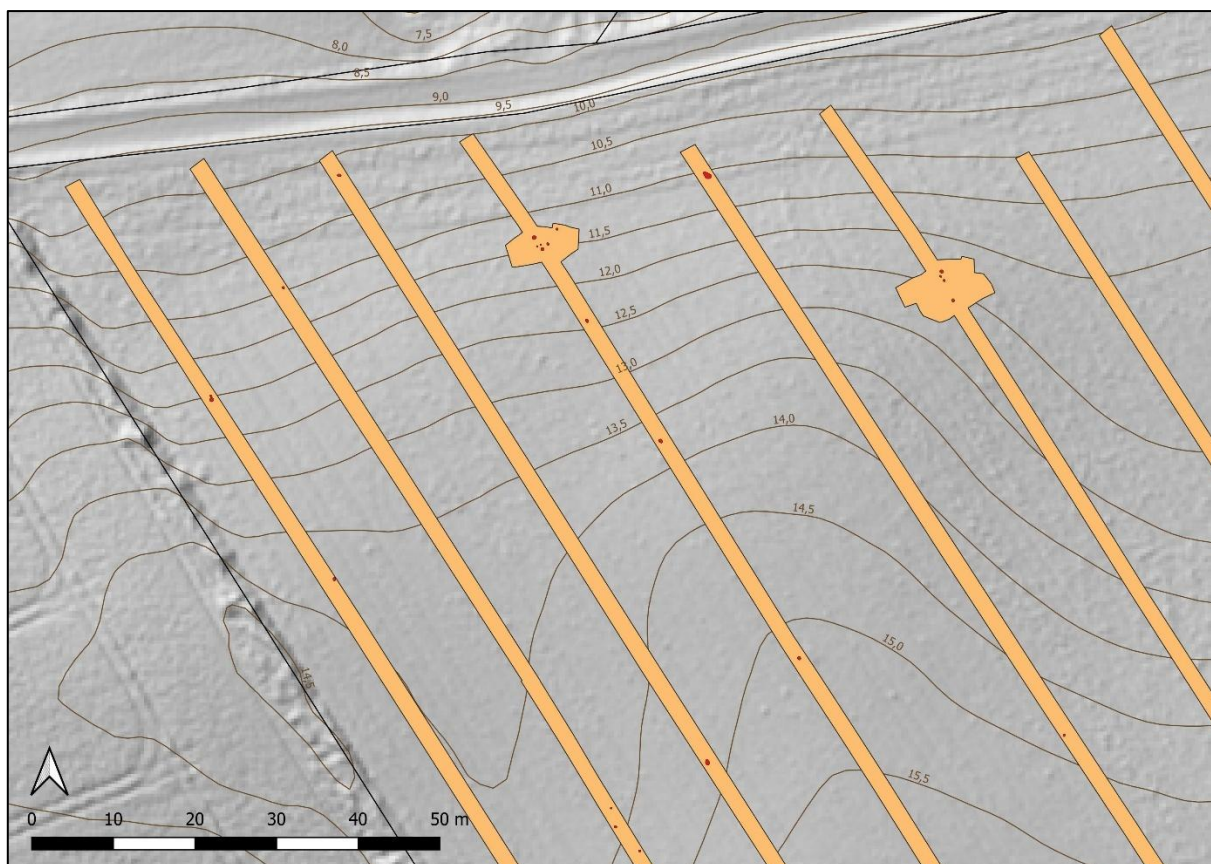
Stolpehuller: 52 stk.

Gruber: 12 stk.

Kulplet: 2 stk.

Udgår: 9 stk.

Anlæggene var generelt spredt over udgravningen, med en svag antydning af koncentration i den nordlige og lave del. Her blev grøfterne derfor også blev udvidet for at se – uden held – om der kunne identificeres egentlige konstruktioner/huse. Der blev observeret ganske enkelte fund (flint, keramik, jern), som dog ikke blev hjemtaget grundet manglende kontekst eller deres åbenlyst nyere beskaffenhed. Der blev heller ikke taget jordprøver fra anlæggene.

Oversigt over den nordligste del af søgegrøfterne, hvor der sås en svag koncentration af stolpehuller, som dog ikke kun forbindes sikkert med nogle konstruktioner

Fremtidigt arbejde på stedet

De fundne anlæg og fund må betegnes som relativt uvæsentlige uden behov for videre undersøgelse. Efter forundersøgelsen blev arealet derfor frigivet til bygherre.

Christian E.K. Madsen
3-11-2025
Svendborg Museum
Arkæologi Sydfyn

